

Koira-avusteisen liito-oravakartoituksen hyödyntäminen kaupunkikohteilla ja metsänkäyttöilmoitusten avohakkuukohteiden osalta

Koira-avusteinen liito-oravakartoitus hankkeessa

Liito-orava-LIFE-hankkeessa perehdyttiin koira-avusteiseen liito-oravakartoitusmenetelmään. Hankkeen alkuvuosina 2019–2020 koira-avusteista menetelmää kokeiltiin Rekijokilaakson Natura 2000 -alueella. Aluetta kartoitettiin niin ihmisaistein tehtävällä kartoituksella kuin koirien avustuksella. Koira-avusteisissa kartoituksissa pyrittiin perehtymään myös itse menetelmän käytäntöihin, koirien havainnointiin ja työskentelyyn sekä vertaamaan sitä pelkän ihmisaistein varassa tehtyyn kartoitukseen. Havainnot ja tulokset antoivat viitteitä siitä, että koirien käyttäminen tehostaa maastossa liikkumista ja auttaa papanahavaintojen tekemisessä kasvillisuuden ollessa kasvussa, ja karikkeen ja lehtien peittäessä maastoa syksyllä.

Koira-avusteinen kartoitus metsänkäyttöilmoituskohteilla

Koira-avusteisia kartoituksia päästiin kokeilemaan erilaisissa ympäristöissä. Syksyllä 2023 ja keväällä 2024 koirien avustuksella kartoitettiin metsäkiinteistöjä, joissa oli aikaisempia liito-oravahavaintoja ja joihin tehtiin metsänkäyttöilmoitus. Hakkuutavoiksi kiinteistöillä ilmoitettiin pääasiassa avohakkuu. Tähän kokeiluun saatiin mukaan kaksi metsäkiinteistöä Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueelta. Kartoitukset olivat vapaaehtoisia maanomistajille ja hakkuuoikeuden haltijoille. Kartoituskulut katettiin hankkeesta.

Toinen kohde oli Varsinais-Suomessa ja metsänkäyttöilmoitus koski 14,3 ha aluetta, ja hakkuutavaksi ilmoitettiin avohakkuu. Kohde oli vuotta aikaisemmin kartoitettu ja kiinteistöllä tehtiin silloin havainto liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueesta. Samasta kiinteistöstä yksi alue tunnistettiin liito-oravalle soveltuvaksi, mutta kartoitusajankohtana ei tehty havaintoja. Koira-avusteisella kartoituksella haluttiin vielä kattaa tämä alue (n. 5,5 ha) ja pyrkiä varmistamaan esiintykö liito-orava sillä alueella.

Toinen kohde sijaitsi Satakunnassa ja metsänkäyttöilmoitus koski 53,7 ha aluetta, ja n. 70 % alueesta oli tarkoitus avohakata ja loput harventaa. Kohteella oli yhdellä kiinteistön alueella aikaisempi havainto yli 20 vuoden takaa. Metsäkiinteistö oli kokonaisuudessaan edelleen liito-oravalle soveltuva, joten kartoituksella pyrittiin varmistamaan, esiintyykö liito-orava alueella.

Molemmissa tapauksissa koira-avusteinen kartoitus vahvisti liito-oravan esiintymisen kyseisillä metsäkiinteistöillä. Varsinais-suomalaisen kiinteistön kohdalla hakkuuoikeuden haltija teki uuden hakkuusuunnitelman, jossa huomioitiin liito-orava. Aikaisempi suunnitelma huomioi kulkuyhteydet itä-länsi-suunnassa, mutta tehtyjen liito-oravahavaintojen pohjalta kulkuyhteys pyrittiin varmistamaan myös pohjoisen suuntaan. Pohjoisen suunnalla on liito-oravalle soveltuvaa ympäristöä. Satakuntalaisen kiinteistön kohdalla maanomistaja kiinnostui vapaaehtoisesta metsän suojelusta, joka korvattaisiin METSO-ohjelman korvauksella. METSO-ohjelman käynnissä olevan ohjelmakauden rahoitus on käytetty ja uusi ohjelma-kausi käynnistyy näillä näkymin vuonna 2026. Maanomistaja on tästä tietoinen.

Koira-avusteinen kartoitus voi tarkentaa havaintoja ja antaa paremman käsityksen liito-oravan esiintymisestä kartoitettavalla alueella. Tästä saatiin havaintoja niin vuosina 2019–2020 kartoituksissa kuin näissä metsänkäyttöilmoituskohteissa. Koira-

avusteisen kartoituksen tilaamisen haasteena on todennäköisesti sen korkeampi hinta kuin ilman koira-a tehtävä kartoituksen. Koira-avusteista kartoitusta ei voida vaatia kohteille, mutta sen mahdollisuudesta voidaan kertoa neuvontatyön yhteydessä. Liito-orava-LIFE-hankkeen aikana koira-avusteiset kartoitukset ovat vielä uusi tapa ja tällaisen kartoituksen tarjoajia on vielä suhteellisen vähän tarjolla.

Koira-avusteinen kartoitus kaupunkikohteilla

Kaupunkikohteilla oli tarkoitus yhdistää niin pantaseurannasta kuin koira-avusteisen kartoituksen avulla saatu tieto. Tavoitteena oli kartoittaa kaksi kohdetta, joista toinen Jyväskylässä ja toinen Espoossa. Molemmista kohteista oli tarkoitus toteuttaa liito-oravan seuranta radiopantaseurannalla.

Jyväskylän kohteena oli Seminaarimäen kampusalue. Kampusalueella on todettu liito-oravia ja satelliittipannoituksella oli tarkoitus saada tarkempi käsitys liito-oravan tai liito-oravien liikkumisesta alueella. Puistossa on liito-oravapönttöjä asennettuna. Tarkoituksena oli selvittää, miten koirilla tehtävä kartoitus voisi tuottaa tietoa liito-oravan liikkumisesta. Koirien havainnot ja pantaseurannan tulosta haluttiin vertailla keskenään. Alue oli kuitenkin asumaton vuonna 2024, joten alkuperäinen ajatus pantaseurannasta ei ollut toteutuskelpoinen. Koira-avusteinen inventointi tarjosi nyt tietoa siitä, minkälaisia havaintoja koira voi tehdä alueella, jossa on ollut aiempina vuosina pesiviä yksilöitä, mutta joka on inventointivuonna asumaton. Koira merkitsi useita jätöspuuta alueelta, jossa oli vain karikkeen seassa yksittäisiä vanhentuneita jätöksiä. Alueella aiemmin käynyt inventoija ei ollut näitä havainnut. Koira merkitsi yhteensä yhdeksän jätöspuuta ja ilmaisi useamman pesäpuun. Koiran avulla asumattomana vuonna saatiin samaa informaatiota alueen käytöstä kuin vuosina, kun alue on ollut asuttuna ja ihminen on inventoinut alueen.

Espoon kohteella haluttiin selvittää hyödyntääkö liito-orava Länsiväylän ylityksessä muun muassa Suvisillan kevyen liikenteen siltaa. Sillassa on korkeahkot kaiderakenteet ja ne ovat osittain puuta, johon liito-oravan on mahdollisesti helpompi tarttua. Pannoituksessa saatu tieto osoittaisi liito-oravan ylittäneen väylän ja koirat kartoittajineen saataisiin päivän, kahden sisällä paikan päälle kartoittamaan sillan aluetta. Tällöin koira mahdollisesti havainnoisi liito-oravan hajuja sillan rakenteissa ja ylityksen paikalle saataisiin vahvempi varmistus. Tähän oli varattu kahdelle käynnille aikaa ja budjettia. Espoon kaupunki vastasi pannoituseurannan tilaamisesta. Pannointu suunniteltiin tehtäväksi helmi-maaliskuun aikana ja seuranta-ajanjakso kattaisi huhti-heinäkuun. Pannointu yritettiin helmikuussa 2024.

Valitettavasti liito-oravia ei saatu pannoitettua kuin yksi ja selvitys keskeytettiin lähestyvän pesintäajan vuoksi. Pannointu suunniteltiin yritettävän uudestaan myöhemmin saman vuoden syksyllä. Henkilöstösyistä Espoon kaupungilla ei ollut osoittaa henkilöä koordinoimaan uutta pannointusyritystä ja selvitys jäi toteuttamatta. Koira-avusteista kartoitusta ei toteutettu, koska vertailtavaa aineistoa ei olisi ollut käytettävissä.

Koira-avusteinen liito-oravakartoitus

Koira-avusteisen kartoituksen menetelmää selvitettiin hankkeessa Rekijoen alueella vuosina 2019–2020.

Menetelmää kokeiltiin Rekijoen lisäksi kaupunkialueella ja metsänkäyttöilmoitusten yhteydessä.

Metsänkäyttöilmoituskohteilla koira-avusteinen kartoitus oli vapaaehtoista maanomistajille. Kartoituksen kulut katettiin hankkeesta.

Lue lisää koira-avusteisen kartoituksen menetelmästä: <https://www.doria.fi/handle/10024/185133>

Tekijä: Jenny Gustafsson
luonnonsuojeluyksikkö
Varsinais-Suomen ELY-keskus

Aineiston tuottamiseen on saatu Euroopan unionin LIFE Luonto-rahoitusta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.